

Migratie en ontwikkelings-samenwerking

Two-pager EMN Nederland

De two-pagers van EMN Nederland geven een analyse van de resultaten van EMN-onderzoeken vanuit Nederlands perspectief. Wat zijn de belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen het Nederlandse beleid en het beleid van andere landen?

Migratie en ontwikkelingssamenwerking zijn twee aparte beleidsterreinen, maar kunnen raakvlakken met elkaar hebben. In Nederland valt migratiebeleid onder het ministerie van Justitie en Veiligheid (sinds augustus 2024 onder het ministerie van Asiel en Migratie) en ontwikkelingssamenwerking onder het ministerie van Buitenlandse Zaken.

1| Nationale strategieën en beleid

De meeste landen (AT, BE, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LV, **NL**, PT, SE, SK) hebben een nationale strategie en/of beleid gericht op raakvlakken tussen migratie en ontwikkelingssamenwerking. Net als 8 andere landen (AT, CZ, DE, ES, FR, **NL**, PT, SI, SK; RS) heeft **Nederland** deze verbonden aan de doelen van ontwikkelingssamenwerking. Nederland focust daarbij op:

- het bevorderen van reguliere migratieroutes;
- het verbeteren van de politieke, economische en sociale omstandigheden in partnerlanden.

Zes landen (BE, CZ, FI, IT, SE, SI) hebben specifieke samenwerkingsvormen, zoals platforms of werkgroepen, om de besluitvorming en coördinatie voor migratie en ontwikkelingssamenwerking te vergemakkelijken. Zweden richtte bijvoorbeeld een netwerk op met vertegenwoordigers van het ministerie van Justitie, het ministerie van Buitenlandse Zaken, het Zweedse migratieagentschap en het Zweedse agentschap voor internationale samenwerking (Sida). In Nederland vinden regelmatig uitwisselingen plaats tussen de verschillende betrokken ministeries om nationale strategieën en beleid uit te werken.

2| Thematische en regionale focus

EU-lidstaten en waarnemende landen van het EMN werken in tien regio's aan thema's die raken aan migratie en ontwikkelingssamenwerking. **Nederland** is in vier van deze regio's actief. Net als 15 andere landen (AT, BE, CZ, DE, EE, ES, FR, HU, IT, LT, LU, PT, SE, SI, SK) legt Nederland hierbij de nadruk op Sub-Sahara-Afrika. Binnen deze regio richt Nederland zich op de Sahel¹. Verder is **Nederland** actief in Noord-Afrika

Onderliggend EMN-onderzoek

'Migration and development cooperation', september 2024

Onderzoeksvraag

Hoe gaan EU-lidstaten en waarnemende landen van het EMN om met de raakvlakken tussen migratie en ontwikkelingssamenwerking op beleidsmatig en strategisch niveau?

Deelnemende landen

- EU-lidstaten: Oostenrijk (AT), België (BE), Cyprus (CY), Tsjechië (CZ), Duitsland (DE), Estland (EE), Spanje (ES), Finland (FI), Frankrijk (FR), Hongarije (HU), Ierland (IE), Italië (IT), Litouwen (LT), Luxemburg (LU), Letland (LV), Nederland (NL), Polen (PL), Portugal (PT), Zweden (SE), Slovenië (SI), Slowakije (SK)
- Waarnemende landen EMN: Servië (RS)

en de 'Eastern Neighbourhood' (oostelijke EU-grenslanden). Andere EU-lidstaten (AT, BE, CZ, DE, EE, LT, SE, SK) zijn ook actief in de Hoorn van Afrika, het Midden-Oosten (BE, CZ, DE, FI, FR, HU, LT, SE, SK), de Westerse Balkan (AT, CZ, DE, SE, SI), Latijns- en Midden-Amerika (BE, DE, ES, FR, IT, LU, PT, SE), Centraal-Azië (EE, LT, LV, SE) en Zuid- en Zuidoost-Azië (BE, DE, FR, LU, PT, SE).

Nederland en andere landen richten zich in deze regio's op:

- het verbeteren van systemen voor migratiebeheer, bijvoorbeeld door het tegengaan van mensensmokkel en mensenhandel (BE, CZ, DE, ES, FR, HU, LT, LV, **NL**, PT, SE);
- het bevorderen van reguliere migratietrajecten en van skills mobility² (BE, DE, EE, ES, FR, IT, LT, LU, **NL**, PT, SE, SK; RS);
- het stimuleren van vrijwillige terugkeer en duurzame herintegratie (AT, BE, CZ, DE, FI, FR, IT, **NL**, PT, SE, SK; RS);
- het bijdragen aan duurzame perspectieven in landen van herkomst en bestemming om de onderliggende oorzaken van irreguliere migratie aan te pakken (AT, CZ, DE, ES, FR, IT, LT, LU, **NL**, SE, SK).

¹ Senegal, Gambia, Mauritanië, Mali, Burkina Faso, Niger, Nigeria, Tsjaad, Soedan, Ethiopië, Eritrea, Djibouti, Somaliland en Somalië maken deel uit van de Sahel.

² Skills mobility is een concept voor een duurzame aanpak van geschoolde migratie, door het opbouwen van de nodige vaardigheden voor werk in landen van herkomst of bestemming.

Andere landen richten zich daarnaast ook op:

- het stimuleren van de betrokkenheid van de diaspora (AT, BE, DE, FI, FR, IE, IT, PT, SE; RS);
- bewustmaking van beleidsmakers over raakvlakken tussen migratie en ontwikkeling (BE, FR, IT);
- het vergroten van de impact van financiële transacties naar het herkomstland (BE, DE, IT).

3| Operationalisering en financiering

Nederland financierde net als de meeste landen (AT, CZ, BE, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LU, LV, NL, PT, SK) ook concrete programma's/initiatieven op de raakvlakken van migratie en ontwikkelingssamenwerking, en/of voerde deze uit. Voor het financieren van de programma's op deze raakvlakken gebruikt **Nederland** grotendeels nationale fondsen, en in mindere mate EU-fondsen. Ongeveer de helft van de landen die deelnamen aan het onderzoek (AT, BE, DE, EE, FI, FR, IT, LT, LU, SE) gebruikt vaker EU-fondsen.

Nederland richt zich vooral op programma's/initiatieven van of voor ontheemde bevolkingsgroepen, migranten in landen van bestemming of doorreis, repatrianten, gastgemeenschappen en lokale maatschappelijke organisaties. **Nederland** initieerde bijvoorbeeld samen met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) het grootschalige meerjarenprogramma **COMPASS**. Dit partnerschap richt zich op bescherming en hulp aan kwetsbare mensen onderweg, het tegengaan van mensenhandel en -smokkel, het vergroten van het bewustzijn over de risico's van irreguliere migratie en legale alternatieven, vrijwillige terugkeer en herintegratie.

4| Monitoren en evalueren van programma's en initiatieven

Nederland evalueert en monitort net als de meeste landen (AT, BE, CZ, DE, EE, FI, FR, IE, IT, LT, NL, SE, SI, SK) programma's en initiatieven op raakvlakken van migratie en ontwikkelingssamenwerking. Vijf landen (AT, BE, DE, FR, NL) hebben hiervoor specifieke mechanismen.

Nederland monitort het gebruik van de fondsen, de soorten activiteiten en het halen van de doelstellingen met meerdere indicatoren:

- het aantal mensen dat wordt ondersteund bij het ontwikkelen van inkomsten-genererende activiteiten;

- het aantal mensen dat formeel of informeel onderwijs en training krijgt;
- de effecten van het programma op de verandering van het aantal asielaanvragen vanuit de partnerlanden;
- het aantal migranten dat terugkeert naar een partnerland (gedwongen en vrijwillig).

Frankrijk en België monitoren en evalueren hun programma's/initiatieven vooral in samenhang met hun nationale strategieën/beleid voor migratie en ontwikkelingssamenwerking. Het Oostenrijkse Ontwikkelingsagentschap (ADA) onderzoekt elk kwartaal het aantal projecten en de financiering daarvan.

5| Successen en uitdagingen

Uitdagingen

Negen van de onderzochte landen, waaronder **Nederland**, ervaren de nodige uitdagingen bij het uitvoeren van beleid voor migratie en ontwikkelingssamenwerking. Voor **Nederland** lagen deze vooral op operationeel niveau, bijvoorbeeld in de coördinatie tussen verschillende Europese en internationale organisaties die ter plaatse werken. Uitdagingen van andere landen hadden te maken met politieke gevoeligheid (DE, FR), toegang tot financiering (AT, BE, LT, SE) en de beschikbaarheid van data (DE, FR), bijvoorbeeld de inconsistente beschikbaarheid van data in Duitsland. In Servië speelde een gebrek aan bewustzijn voor kansen die de raakvlakken tussen migratie en ontwikkelingsamenwerking kunnen bieden.

Successen

- Zes landen (BE, CZ, DE, FR, IT, LT) noemden de goede coördinatie tussen verschillende partijen, waaronder samenwerking tussen instituties op strategisch niveau.
- In Tsjechië was de oprichting van interministeriële werkgroepen essentieel om te werken aan een aanpak voor raakvlakken tussen migratie en ontwikkelingsamenwerking.
- Italië zag de oprichting van het Coordinamento Italiano delle Diaspore per la Cooperazione Internazionale (Coördinatie van Diasporagemeenschappen voor Internationale Samenwerking) als een belangrijke succesfactor.
- België, Duitsland en Italië noemden ook het betrekken van migranten en partnerlanden bij het ontwerpen en vormgeven van de uitvoering van beleid als succes.